ARBORETUM ŽAMPACH

POZNÁVACÍ OKRUH **13b**

/16/ DUB TURNERŮV
'Pseudoturneri' - Arboretum Žampach

DUB (QUERCUS) pokračování ze strany 13a

Čeleď: Bukovité (Fagaceae)
Řád: Bukotvaré (Fagales)

/13/ DUB MARILANDSKÝ - pupen

/13/ DUB MARILANDSKÝ - plod

/13/ DUB MARILANDSKÝ
rašící větévka
se samičím květenstvím

/13/ DUB MARILANDSKÝ
Royal Botanic Garden, Kew Londýn

Dub marilandský (Quercus marilandica) /13/ původem z Jihovýchodní části USA. Je to pomalu rostoucí a krátkověká dřevina odsluhující nehostinná suchá stanoviště. Dorůstá výšky do 15 m a vytváří typicky krátký kmen a malou kulovitou korunu. Listy 8 - 25 cm dlouhé, se třemi širokými uťatými laloky vytvořenými ve vrcholové části listové čepele. Žalud z poloviny skrytý v číšce s fíkými pistnatými šupinami.

Dub kaštanolistý (Quercus castaneaefolia) /14/ je zajímavým druhem přirozeně rozšířeným v podhorských lesích Arménie, Kavkazu a severního Íránu. Jsou to velice krásné, až 30 m vysoké stromy. Borka na kmenech zůstává hodně dlouho hladká. Listy velmi připomínají listy kaštanovníku setého - jsou až 18 cm dlouhé, temně zelené s lesklým povrchem a výrazně zubatými okraji. Žaludy bývají až 3 cm dlouhé, z 1/3 skryté ve střapaté číšce.
V arboretu je vysazen kultivar **Quercus castaneafolia 'Green Spire'** vytvářející sloupovitou korunu.

/14/ DUB KAŠTANOLISTÝ

/14/ DUB KAŠTANOLISTÝ - plod

/15/ DUB ZUBATÝ
Arboretum Žampach

/15/ DUB ZUBATÝ - detail větvičky
Arboretum Žampach

/15/ DUB ZUBATÝ - plod
Arboretum Žampach

Dub zubatý (Quercus dentata) /15/ pochází z Japonska, Koreje, Mandžuska a Číny, kde se přirozeně vyskytuje od nížin až do hor. Jsou to stromy 15 - 25m vysoké s kulovitou korunou a silnou hluboce rozbrázděnou borkou. Listy mají obvejčité, 15 - 40 cm dlouhé, chobotnatě laločnaté, na líci tmavozelené lesklé, na rubu šedozelené a hnědavě chlupaté. Podzimní zbarvení listů bývá hnědavé, za suchého počasí však mohou překvapit i nádherným odstínu temně červené a šarlatové. Žaludy tohoto dubu jsou posazené v číškách krytých dlouhými tenkými listenovitými šupinami, které od číšky odstávají jako rozčepýřená peříčka a činí je tak velmi nápadnými. *Bývá nazýván **dubem císařským**. Jeho listy na pohmat připomínají listy pergamenu.*

/15/ DUB ZUBATÝ - pupen

Dub Turnerův, kožolistý (Quercus x turneri) kříženec dubu cesmínového a dubu letního(Q. Ilex x Q. robur) vzniklý před r. 1780 ve školce pana Turnera v Essenu a Angilii. Je to poloopadavý, 6 - 15 m vysoký stromek s kuželovitou vzdušnou korunou. Letorosty bývají zpočátku plstnaté, později olysávají. Listy eliptické, 6 - 11 cm dlouhé, s 5 - 6 páry tupých zubů s nasazenou špičkou. Listová čepel svrchu tmavě zelená, vespod na žilnatině chlupatá. Plody po 3 - 7 ve skupině na plstnaté 3 - 5 dlouhé stopce. Kultivar **Quercus x turneri Pseudoturneri /16/**, který byl zkušebně vysazen také v našem arboretu, se od původní formy odlišuje štíhlejšími listy s výrazněji tvarovanými zuby a méně ochlupenými žilkami na spodní straně listu. Tento kultivar má větší šanci přezimovat v našich klimatických podmínkách.

ROZDĚLENÍ DRUHU DUB - QUERCUS DO SKUPI DLE TVARU LISTU - OKRAJE LISTOVÉ ČEPELE:

- **dub s listy špičatě laločnatými** (např. Q. coccinea, Q. palustris, Q. rubra)
- **dub s listy zaobleně laločnatými** (např. Q. dentata, Q. macrocarpa)
- **dub s listy pouze zubatými** (např. Q. castaneifolia)
- **dub s listy celokrajnými** (např. Q. phellos, Q. petraea 'Mespilifolia')

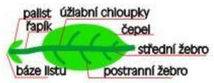

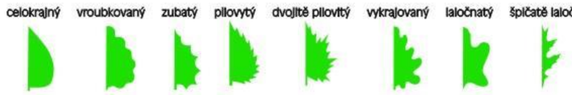

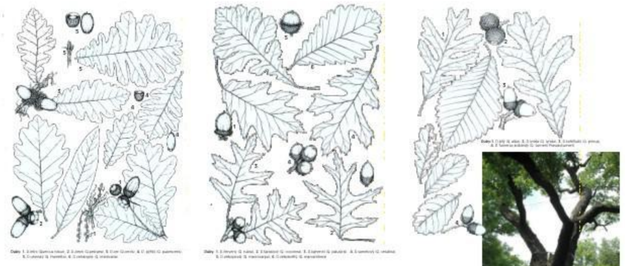

Dubové dřevo patří pro svou hustotu, pevnost a stálost k nejžádanějším ušlechtilým dřevům. Je to vynikající dřevo se širokým využitím. Svou strukturou se řadí k dřevům kruhově pórovitým. Velké póry (v mladém dřevu vznikající vodivá pletiva) jsou na řezu znatelná pouhým okem. Archeologové nalezli na území dnešní ČR středověké dubové xyloitky (lodě vydlabané z jednoho kusu kmene). Dubové dřevo si chválí řezbáři, stolaři, tesaři, stavbaři i výrobci lodí. Nejlepší schody jsou z dubového dřeva. Z dubového dřeva se často vyrábí dřevěné uhlí na topení. Zatímco dub zimní slouží spíše jako zdroj tříslu, dub letní jako zdroj dřeva.

Oldřichův dub na Perucí

Dub letní má velmi tvrdé, těžké dřevo. Je dobře štípatelné, vhodné pro výrobu parket,nábytku a sudů, pro odolnost proti hnilobě i na vodní a pozemní stavby. Harmonuje téměř se všemi listnáči, nejmenší kontrast vytváří s borovicí. Dobře ladí s jehličnany s úzkou korunou - největší kontrast. Dobře zpevňuje hráze.
Od pradávných dob býval dub symbolem síly a králem lesních stromů, proto jsou listy a žaludy dodnes odznakem lesníků. Býval to strom posvátný a u Slovanů i Germánů byl zasvěcen nejvyšším bohům. Dlouhověkost dubů byla obdivována, což se projevovalo i ve starých bájích, pověstech a lidových písních. Dubům se daří hlavně na vápenité půdě, kde buď tvoří doubravy, nebo rostou majestátně jako solitéry. Stále žijící a mohutný je známý dub Oldřich na Perucí, kde už celá dlouhá staletí stojí na opukovém podloží při slinci k Slavětínu, kudy protéká voda z mohutného pramene Božena. Je stálou upomínkou na setkání knížete Oldřicha s krásnou Boženou Křesinovou, jak ji ve své Kronice české nazývá Kosmas. Stáří tohoto jedince je odhadováno na 1000 let. Obvod kmene je 760 cm a výška asi 31 m. Strom má dutý kmen, který byl naposled v roce 1993 a 1995 vandalsky vypálen. Duby jsou skutečně obdivuhodné stromy - mohou dorůst do výšky až 40 m. V mládí mají kůru hladkou, ale u letitých stromů je hluboce zvrásněná a popraskaná.

Oldřichův dub na Perucí
detail poškozeného kmene

Duby jsou léčivé stromy, které pomáhaly živit lidstvo v dobách hladomoru. Pro svoje silné "vibrace" byl dub uctíván už od doby předhistorické. Stačilo se o něj opřít, aby člověk do sebe načerpal jeho slinou energii. Magické rituály se proto obvykle konaly pod starými duby a tančívaly pod nimi čarodějnice. Náboženské modly se vyřezávaly z dubového dřeva. Z kůry či listí některých dubů lze získat barvivo pro barvení textilií a přírodních vláken (vlna, bavlna). Podle koncentrace docílíme různé odstíněné tóny teple hnědé barvy, které jsou velmi stálé. Dubové sudy dávají barvu rakji, která v nich zraje.
Kůra dubu letního obsahuje až 20 % tříslovin, škrob, červená barviva aj. Užívá se v kožním lékařství např. při chronických onemocněních. Pro svůj vzrůst se stal dub symbolem síly a mnohé národy ho uctívaly a zasvěcovaly svým nejvyšším a nejmocnějším bohům. Staří Germáni dub zasvětili bohu blesku Thorovi. Pod rozkladitými duby obětovali bohům. Němci si zvolili dub za symbol svého národa. Z obou druhů dubů (Quercus robur a Quercus petraea) se sbírá borka (Cortex quercus). Obsahuje značné množství tříslovin, zejména pak kondenzovaných tříslovin (asi 12 %) - katechiny a elagotaniny. Dále jsou přítomny flavonoidy a purpurogallin, tj. červeň dubové kůry.

DUB LETNÍ
- duběnky

DUB LETNÍ - duběnky

DUB LETNÍ 'TORYMUS AURATUS
- šamička při kladení vajíčka na listu dubu

Z dubu se také sbírají **duběnky (gallae)**, což jsou patologické novotvary - tzv. **hálky**, vyskytující se na listech a větévkách dubů. Jsou způsobené parazitující larvou **žlabatky listové (Cynips quercifolii)**. Dospělí jedinci této žlabatky poletují v květnu až červnu a samičky v této době kladou oplodněná vajíčka zespodu do žilek listů dubu. Larvy, které se vylíhnou, dráždí při svém růstu okolní pletivo, takže se vytvářejí na listech ščavnaté nedřevnatějící útvary hálky ("duběnky") tvaru koule o průměru 26 mm, které hmyz používá jako úkryt i jako potravu. Hálky jsou vždy jednokomůrkové, zpočátku zelené, později žlutě, na osluněné straně červené. Na podzim opadávají s listím. Od prosince do února se z nich líhnou samobřezí samičky, které kladou vajíčka do pupenů dubu, ty pak přetvářejí na hálky o délce až 4 mm, z nichž v květnu se líhnou samečci a samičky. Pro farmaceutické účely se používají a více cení duběnky ještě se vyvíjející, obsahující žlabatky. Duběnky obsahují velké množství tříslovin a proto se používají k výrobě taninu nebo se jich užívá v koželužství, dříve se též používaly k výrobě duběnkového inkoustu. V současné době je nejvíce ceněná duběnková tinktura, která má výrazné hojivé a dezinfekční účinky na zanícené dásně a sliznice.
Aplikace získávané drogy způsobí sevření a vytvoření ochranné vrstvy na místě, kde byla aplikována. Toho se využívá zejména při omrzlinách, ekzémech, hemerodech i při pocení nohou.

Ze zajímavých, méně známých druhů dřevin jsou v parcích arboreta Žampach zastoupeny například následující druhy:

ČESNEKOVNÍK (CEDRELA)

Čeleď: Zederachovité (Meliaceae)
Řád: Routotvaré (Rutales)

Rod **česnekovník** zahrnuje asi 18 druhů z tropické Ameriky, Jihovýchodní Asie a Jižní Austrálie.
V parcích arboreta Žampach je vysazen **česnekovník čínský (Cedrela sinensis)**, jehož domovinou je Čína. Je to opadavý strom, připomínající pajasan, odlišuje se však tím, že jeho lístky nemají žlaznaté laločky. Dosahuje 12 - - 16 m výšky a má světle oranžové, tlusté, ochlupené letorosty a silnou, odlupující se kůru.
Listy česnekovníku jsou 25 -70 cm dlouhé, lichozpeřené, ale koncový lístek často chybí, jednotlivé lístky zašpičatělé, celokrajné, 5 - 15 cm dlouhé, z rubu

ČESNEKOVNÍK ČÍNSKÝ
květenství

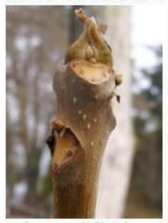

ČESNEKOVNÍK ČÍNSKÝ
detail větvičky s listovou jizvou
Arboretum Žampach

Na žilkách slabě pýřité. Na větvičkách lze pozorovat charakteristický tvar listové jizvy (místa, kde byl před opadem upevněn list). Vykvétá uprostřed léta v 30 - 70 cm dlouhých, převisajících bělavě zelenavých, zvonkovitých latách, které jsou vonné. Plody jsou dřevnaté tobolky, dlouhé 20 - 25 mm. Tato dřevina je v našich podmínkách teplomilná a ke svému životu vyžaduje živné, humózní půdy.
Latinský název česnekovníku vznikl jako zdrobnělina od cedru, jehož dřevo barvou i vůní připomíná. Mladé výhonky v řezu však spíše páchnou po česneku a lze je vařené použít jako zeleninu (nedoporučujem).
V našem arboretu byl vysazen také okrasný kultivar **C.sinensis 'Flamingo'**.
*V tropech jižní Ameriky je česnekovník zastoupen druhem **Cedrela odorata**. Tomu se říká brazilský nebo španělský, případně honduraský cedr, neboť jej připomíná texturou i vůní, ačkoli jde o strom listnatý. Dřevo je lehké, měkké, skořicově hnědé s růžovým nádechem a výraznými letokruhy, používané k výrobě nábytku, viláknitých desek, truhlářských pracích v interiéru, na výrobu dýh a hudebních nástrojů hlavně kytar. Je oblíbeným materiálem pro krabičky na doutníky. V Evropě se tohoto dřeva užívá jako levné náhražky za dřevo mahagonové k pracem truhlářským a soustružnickým.*

DUŽISTOPKA (HOVENIA)

Čeleď: Řešetlákovité (Rhamnaceae)
Řád: Řešetlákotvaré (Rhamnales)

DUŽISTOPKA (HOVENIE) SLADKÁ
v detail plodů

Rod dužistopka zahrnuje 5 druhů původem z Jižní a východní Asie.
V parcích arboreta Žampach roste **dužistopka sladká (Hovenia dulcis)**, což je statný opadavý keř, 4 - 6 m vysoký, původem z oblasti Číny, Korei a Japonska, který v domovině vytváří až přes 10 m vysoké stromy. Charakteristický je svými chlupatými letorosty. Listy má vejčité, pilovité, 10 - 20 cm dlouhé, zašpičatělé, často na bázi asymetrické. Zelenavé, asi 7 mm široké květy vykvétají v mnohokvětých vrcholcích v červnu až srpnu. Hnědavé nepukavé plody velikosti hrachu jsou jedlé a mají chuť jako rozinky. Vyrůstají na červených zduřnatělých stopkách, zakřivujících se "preclíkovitých" tvarů. V našich podmínkách však nedozrávají. Tato dřevina u nás vyžaduje chráněné stanoviště, dostatek světla a vlhké, hlinité půdy.

DUŽISTOPKA (HOVENIE) SLADKÁ
Arboretum Žampach

STEWARTIE JEDNOBRATRÁ
Arboretum Žampach

STEWARTIE JEDNOBRATRÁ
borka

STEWARTIE JEDNOBRATRÁ
květ

STEWARTIE (STEWARTIA)

Čeleď: Čajovnikovité (Theaceae)
Řád: Čajovnikotvaré (Theales)

Rod **stewartie** je nazván podle anglického hraběte a botanika Johna Stuarta a zahrnuje asi 10 druhů převážně původem z východní Asie a východu Severní Ameriky.
V arboretu Žampach je tento druh zastoupen zajímavým druhem, kterým je **stewartie jednobratná (Stewartia monodelpha)** pocházející z oblasti Japonska a Koree. U nás vytváří keř 3 - 5 m vysoký, v domovině však i strom až 10 - 25 m vysoký s letorosty jemně chlupatými a odlupující se borkou.
Její listy jsou vejčitě kopinaté, jemně pilovité, s protáhlou špičkou, oboustranně přitiskle chlupaté, 4 - 8 cm dlouhé, na podzim se výrazně barvící do karmínově červena. Květy vytváří drobné, bílé, do 4 cm široké, vykvétající v červenci až srpnu, plody vejcovité, bělavě pýřité, 1 cm dlouhé. Má ráda živné, humózní, čerstvě vlhké a kyselé půdy.

PLANERA BAŽINNÁ, VODNÍ JILM (PLANERA AQUATICA)

Čeleď: Jilmovité (Ulmaceae)
Řád: Kopřivotvaré (Urticales)

Netradiční dřevinou zastoupenou ve zdejším parku je bezesporu **planera bažinná (Planera aquatica)**, nazývaná též "vodní jilm", která je jediným druhem tohoto rodu a pochází z jihovýchodní části USA. Je to opadavý strom, až 12 m vysoký, s větvemi rozprostřenými do široka, nebo jen vyšší keř s chlupatými letorosty.
Její listy jsou vejčité, zašpičatělé, po obvodu pilovité, na líci drsné, na rubu pýřité, 3 - 8 cm velké, na podzim se zlatožlutě barví, květy drobné, zvonkovité, uspořádané ve svazečcích, plody oříškovité peckovice až 12 mm velké, v latách. Tato dřevina roste nejlépe ve vnitrozemském podnebí s horkými léty, vyžaduje ale velmi vlhké půdy. V našich podmínkách je celkem otužilá.

PLANERA BAŽINNÁ
v přírodním porostu, Brazos County, Texas

PLANERA BAŽINNÁ
Arboretum Žampach

PLANERA BAŽINNÁ - v květenství

BŘÍZA ČÍNSKÁ
Arboretum Žampach

BŘÍZA ČÍNSKÁ - borka

BŘÍZA PAPÍROVÁ
Arboretum Žampach

BŘÍZA PAPÍROVÁ
- borka

BŘÍZA (BETULA)

Čeleď: Břízovité (Betulaceae)
Řád: Břízotvaré (Fagales)

Rod bříza je významným rodem zahrnujícím velku nenáročné dřeviny jak na klimatické, tak i na půdní podmínky, vyžadujícím však otevřená slunná stanoviště. Důležitá je její funkce meliorační, která spočívá v dokonalém odvodnění stanoviště a odvodu přijaté vody do svého blízkého okolí, čímž vytváří specifické mikroklima se zvýšenou vlhkostí.

Obecný popis rodu a informace o dalších druzích bříz zastoupených v našem arboretu najdeme na tabuli č. 7.

V horní části parku arboreta Žampach je bříza zastoupena následujícími druhy:
Bříza papírová (Betula papyrifera) je 20 - 30 m vysoký strom, často vícekmenný, s čistě bílou až jemně naoranžověnou, široce papírovitě loupavou borkou. Pochází z vlhkých lesů Kanady a severu USA a v české republice patří mezi nejčastěji pěstované okrasné druhy. V porovnání s naší domácí břízou bradavičnatou má tlustší, tím pádem více vystoupavé a méně převislé větve, které vytvářejí její širší habitus. Charakteristické jsou též její trojúhelníkovitě vejčité, až 10 cm dlouhé listy, téměř dvojnásobné v porovnání s břízou bradavičnatou.
Pirným právem k nejkrásnějším druhům bříz patří až 30 m vysoká **bříza Maximovičova (Betula maximowicziana)**, pocházející z Japonska. Tato bříza je typická svou oranžově šedobílou borkou a velkými, srdčitými, lípu velmi připomínajícími, až 16 cm dlouhými listy, na podzim se zbarvujícími do čistě máslově zlaté barvy.
Svou červeně oranžovou, velmi tence se odlupující borkou je charakteristická **bříza čínská (Betula alboslnensis)**, pocházející ze západní Číny, která je 15 - 30 m vysoká. Listy má vejčité, velké do 8 cm.
"Velká matka", bohyně našich předků, byla uctívána v podobě břízy. Ve všech kulturách se jarní probuzení přírody oslavovalo různými rituály. Například spojení nebe se zemí napodobovaly na polích královské, kněžské a milenecké páry, aby probudily v zemi plodivou sílu. Z těchto obřadů se později vyvinuly "čarodějnické slavnosti", naše "pálení čarodějnic" v noci na 1. máje. Přetrval také zvyk zdobit v tento den vchod do domu mladými břízkami. Pro Kelty byla bříza stromem světla a proto ji zasvětili 24. červen. Lidé narození ve znamení břízy se prý těší dobrému zdraví a vyznačují se skromností a všechnu lásku a porozumění, kterou jim okolí věnuje, trojnásobně opláceji.

BŘÍZA MAXIMOVIČOVA
Arboretum Žampach

BŘÍZA MAXIMOVIČOVA
- borka

Rejstřík stanovišť poznávacího okruhu dle českých jmen

botanický rod	vědecké jméno rodu	čís. stanoviště
AMBROŇ	LIQUIDAMBAR	14
ARÁLIE	ARALIA	10
BĚLAS	CHIONANTHUS	14
BLAHOČET	ARAUCARIA	9
BOROVICE	PINUS	6
BOROVICE	PINUS	12
BŘESTOVEC	CELTIS	11
BŘÍZA	BETULA	7
BŘÍZA	BETULA	13
BUK	FAGUS	14
CEDR	CEDRUS	8
CESMÍNA	ILEX	9
CYPŘÍŠOVITÉ	CUPRESSACEAE	2
ČESNEKOVNÍK	CEDRELA	13
DAVIDIE	DAVIDIA	7
DEKAISNEA	DECAISNEA	4
DOUGLASKA	PSEUDOTSUGA	12
DŘEZOVEC	GLEDITSIA	11
DUB	QUERCUS	13
DUŽISTOPKA	HOVENIA	13
GUMOJILM	EUCOMMIA	14
HABR	CARPINUS	4
HABROVEC	OSTRYA	4
HALÉZIE	HALESIA	7
HLAVOTIS	CEPHALOTAXUS	8
HLOH	CRATAEGUS	15
HLOŠINA	ELAEAGNUS	9
HROZNOVEC	EXOCHORDA	10
IDESIE	IDESIA	14
JASAN	FRAXINUS	7
JASMÍN	JASMINUM	9
JAVOR	ACER	5
JAVORY OKRASNÉ	ACER	2
JEDLE	ABIES	12
JEDLE	ABIES	6
JEDLOVEC	TSUGA	9
JERLÍN	SOPHORA	11
JERÁB	SORBUS	11
JILM	ULMUS	6
JINAN	GINKGO	5
JÍROVEC	AESCULUS	4
KALOPANAX	KALOPANAX	10
KAŠTANOVNÍK	CASTANEA	4
KATALPA	CATALPA	11
KDOULOŇ	PSEUDOCYDONIA	11
KLOKOČ	STAPHYLEA	15
KOMULE	BUDDLEYA	14
KORKOVNÍK	PHELLODENDRON	4
KRÁSNOPLODKA	CALLICARPA	9
KRYPTOMERIE	CRYPTOMERIA	9
KREHOVETVEC	CLADRATIS	1
KŘÍDLATEC	PTELEA	1
KYSLOUN	OXYDENDRON	14
LILIOVNÍK	LIRIODENDRON	5
LÍPA	TILIA	4
LÍSKA	CORYLUS	11
LÝKOVEC	DAPHNE	9
MAACKIE	MACKIE	14
MAHÓNIE	MAHONIA	9
MAKLURA	MACLURA	11
METASEKVOJE	METASEQUOIA	8
MIŠPULE	MESPILUS	11
MODŘÍN	LARIX	8
MORUŠE	MORUS	11
NAHOVĚTVEC	GYMNOCLADUS	8
OLŠE	ALNUS	14
OŘECHOVEC	CARYA	11
OŘEŠÁK	JUGLANS	11
OSTROLISTEC	CUNNINGHAMIA	9
PABUK	NOTHOFAGUS	10
PAJASAN	AILANTHUS	11
PAJEHLIČNÍK	SCIADOPITYS	9
PAMODŘÍN	PSEUDOLARIX	8
PAPÍROVNÍK	BROUSSONETIA	14
PAROCIE	PARROTIA	14
PAVLOVNIE	PAULOWNIA	5
PLANERA	PLANERA	13
PLATAN	PLATANUS	15
PTEROKARYE	PTEROCARYA	10
PUSTORYL	PHILADELPHUS	14
RUJ	COTINUS	4
SAKURA, MANDLOŇ	PRUNUS	15
SASAFR	SASSAFRAS	14
SAZANÍK	CALYCANTHUS	10
SEKVOJOVEC	SEQUIADENDRON	1
SMRK	PICEA	10
STEWARTIE	STEWARTIA	13
STURAČ	STYRAX	14
SVÍDA	CORNUS	14
SVITEL	KOELREUTERIA	1
ŠÁCHOLAN	MAGNOLIA	14
ŠÁCHOLAN	MAGNOLIA	15
ŠKUMPA	RHUS	9
ŠTĚDŘENEC	LABURNUM	5
TAMARYŠEK	TAMARIX	15
TIS	TAXUS	9
TISOVEC	TAXODIUM	8
TOPOL	POPULUS	4
TOREJA	TORREYA	9
TRNOVNÍK	ROBINIA	1
TUPELA	NYSSA	14
VILÍN	HAMAMELIS	9
VRBA	SALIX	14
ZELKOVA	ZELKOVA	1
ZMARLIKA	CERSIS	1
ZMARLIČNÍK	CERCIDIPHYLLUM	1

www.uspza.cz

Tento projekt byl realizován za finanční spoluúčasti Evropské unie.

Seznam použité literatury k náhledu na úvodním panelu, lektor a odborná spolupráce Ing. Pavel Klevcov, Ing. Miroslav Kunt Ph.D a kolektiv.

chráněná parková výsadba
ZÁKAZ POŠKOZOVÁNÍ